

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2021-1-7>

УДК 332.12:338.45

JEL E23, L23, L52, M11, R19

О. В. Ляховська

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

відділу проблем реального сектору економіки регіонів ДУ

«Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього

НАН України», м. Львів

e-mail: skalecka.olena@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4838-5619>

РЕГІОНАЛЬНА СТРУКТУРА МАШИНОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН

Досліджено основні тенденції розвитку машинобудівних виробництв у регіонах України. Виявлено сповільнення та нерівномірність темпу приросту виробництва машинобудівної продукції практично в усіх областях. Установлено регіональну структуру вітчизняного машинобудування за обсягами реалізації, експорту та імпорту продукції. Виявлено дисбаланс між виробництвом і зовнішньою торгівлею в регіонах, що пов'язано з високою часткою давальницької сировини в машинобудівному виробництві. Визначено структуру машинобудування за видами виробництв у регіонах та її зміну за 2014-2019 рр. Окреслено основні проблеми машинобудування, що виникли під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, зокрема політико-економічна нестабільність, протиепідемічні заходи (через COVID-19), низький рівень розвитку інновацій, застарілість техніко-технологічної бази виробництв та інші. Запропоновано напрями розвитку машинобудівних виробництв України, серед яких залучення інвестицій і збільшення державного фінансування науково-дослідних інститутів, розроблення механізму пільгового кредитування на модернізацію виробництва та ін.

Ключові слова: машинобудування, індекс промислової продукції, обсяг реалізації продукції, експорт, імпорт, регіональна структура.

Lyahovska O. REGIONAL STRUCTURE OF MECHANICAL ENGINEERING IN UKRAINE: CURRENT TRENDS OF CHANGE

The main development tendencies of machine-building production in the regions of Ukraine are examined. The paper reveals that almost all oblasts were characterized by a slowdown and uneven growth rate of machine-building production. The regional structure in terms of sales, exports, and imports of engineering products is determined. The imbalance between production and foreign trade in the regions is pointed out. Thus, the main part of machine-building industries is concentrated in the Eastern regions of Ukraine, which is due to a well-developed raw material base, established production capacity, the presence of research institutions, etc. Instead, the Western regions were the largest exporters of machine-building products among the regions, which is due to the high share of toll raw materials in machine-building production. The regional structure of mechanical engineering by types of activity is determined. The paper emphasizes that in the last years (2014-2019), production of machinery and equipment not included in other groups (33.13% of sold mechanical engineering products in 2019) was the most important sector of mechanical engineering in terms of the structure of sold products. At the same time, the production of other vehicles accounted for 25.74%, the production of motor vehicles, trailers, and semi-trailers – 1 6.05%, the production of electrical equipment – 18.22%, the production of computers, electronic, and optical products – 6.86% of sales of mechanical engineering products. The paper detects the main problems of the machine-building industry raising under the influence of external and internal factors, in particular, political and economic instability, anti-epidemic measures (due to COVID-19), low level of innovation, and obsolescence of technological base of production, etc. The directions of development of machine-building productions in the regions of Ukraine are offered, for example, to develop the mechanism of preferential lending for modernization of production, to increase the state financing of research institutes, etc.

Keywords: machine building, industrial production index, sales volume, export, import, regional structure.

Постановка проблеми. Машинобудування – один з ключових сегментів промисловості, що забезпечує технічну частину, механізацію, автоматизацію виробничих процесів усіх сфер діяльності суспільства, формує виробничий потенціал і забезпечує практичну сторону інноваційного прогресу у промисловості. Водночас машинобудівне виробництво є найбільш чутливим до розвитку науки, технологій та інновацій. У сучасних умовах економічної нестабільності разом з динамічністю науково-технічного розвитку виникає потреба в

дослідженні актуальних тенденцій у регіональній структурі машинобудування України, окресленні основних проблем і напрямів розвитку цього сегмента промисловості.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми машинобудування висвітлені в багатьох працях українських і зарубіжних науковців. Зокрема, сучасний стан і перспективи розвитку машинобудування України досліджували Н. Г. Пігуль, Є. І. Пігуль [1], Л. В. Соколова [2], регіональні особливості машинобудівних виробництв – Т. І. Алексєєва,

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ю. С. Лиманюк, А. В. Щиголева [3], Т. В. Кулініч, О. С. Повар [4] та інші. Проте, зважаючи на комплексність досліджуваної теми, доцільно визначити структурні зміни та актуальні проблеми машинобудування на регіональному рівні.

Метою статті є дослідження регіональної структури машинобудування України в сучасних економічних умовах.

Основні результати дослідження. Машинобудування України включає близько 7304 підприємств (2019 р.), у роботі яких було задіяно 343 461 осіб (15,23% загальної чисельності у промисловості). Частка цього сегмента в реалізованій промисловій продукції становила 6,97% (2020 р.), у доданій вартості – близько 3,16% (2019 р.), у товарній структурі експорту – 10,98% (2020 р.). Це підкреслює значущість машинобудування у розвитку промисловості України.

Останніми роками спостерігалась нестабільна динаміка розвитку машинобудівних виробництв. Наприклад, у 2014-2010 рр. індекс промислової продукції коливався від зниження у 2014 і 2015 роках (79,4% і 85,2% відповідно), до зростання – у 2016-2018 рр. (101,8%, 111,7%, 112,4%) і зниження – у 2019 і 2020 роках (97,8%, 82,4%).

Сповільнення і нерівномірність темпу приросту виробництва машинобудівної продукції були характерними практично для всіх областей: пік приросту виробництва спостерігався у 2017 р. (у 18 областях зросло виробництво продукції), проте вже у 2020 р. позитивна динаміка виробництва спостерігалась лише в Київській (індекс промислової продукції – 137,8%), Кіровоградській (125,8%), Івано-Франківській (111,7%) і Рівненській (111,4%) областях. За останній рік різке зниження виробництва в машинобудуванні продемонстрували області-лідери, а саме: у Запорізькій області індекс промислової продукції у 2020 р. становив 90,7% (13,56% реалізованої продукції машинобудування), Харківській – 82,6% (12,02%), Дніпропетровській – 76,3% (11,86%), у Донецькій – 86,8% (8,81%), що суттєво вплинуло на стан розвитку машинобудування України, оскільки у вказаних областях виробляли близько половини (46,34%) продукції цього сегмента промисловості (табл. 1). Отже, основна частина машинобудівних виробництв зосереджена в областях Східного регіону України, що зумовлено, зокрема, добре розвинутою сировинною базою, сформованими виробничими потужностями та наявністю науково-дослідних установ.

Таблиця 1

Частка регіонів у реалізованій продукції, експорті та імпорті машинобудування

Частка у реалізованій продукції		Частка в експорті				Частка в імпорті					
2014 рік		2020 рік		2014 рік		2020 рік		2014 рік		2020 рік	
Запорізька	16,59	Запорізька	13,65	Запорізька	18,28	Закарпатська	17,79	Київська	12,61	Київська	14,67
Харківська	14,32	Харківська	12,02	Закарпатська	16,05	Львівська	10,08	Закарпатська	12,55	Дніпропетровська	13,19
Донецька	10,32	Дніпропетровська	11,86	Донецька	8,45	Запорізька	10,04	Дніпропетровська	10,94	Львівська	8,99
Дніпропетровська	8,71	Донецька	8,81	Дніпропетровська	8,25	Дніпропетровська	8,54	Волинська	6,49	Закарпатська	8,03
Полтавська	8,68	Київська	6,09	Луганська	7,77	Харківська	6,95	Запорізька	6,02	Волинська	6,99
Закарпатська	4,87	Львівська	5,84	Львівська	6,7	Донецька	6,74	Львівська	5,98	Одеська	6,29
Луганська	4,84	Закарпатська	5,02	Полтавська	6,05	Волинська	5,65	Одеська	5,78	Харківська	6,25
Сумська	4,57	Полтавська	4,95	Волинська	5,34	Тернопільська	4,66	Полтавська	4,02	Запорізька	4,43
Миколаївська	3,37	Одеська	3,47	Миколаївська	4,95	Одеська	4,39	Донецька	3,86	Миколаївська	3,37
Київська	3,27	Волинська	3,45	Тернопільська	3,13	Житомирська	3,12	Луганська	3,59	Сумська	2,92
Одеська	3,25	Сумська	3,12	Хмельницька	2,63	Івано-Франківська	3,04	Тернопільська	2,66	Хмельницька	2,67
Львівська	2,99	Миколаївська	2,92	Київська	2,33	Полтавська	2,98	Івано-Франківська	2,38	Донецька	2,48
Волинська	2,59	Кіровоградська	2,7	Кіровоградська	1,65	Сумська	2,97	Миколаївська	2,38	Вінницька	2,44
Хмельницька	2,13	Івано-Франківська	2,43	Івано-Франківська	1,64	Київська	2,71	Хмельницька	1,8	Тернопільська	2,31
Кіровоградська	1,79	Тернопільська	2,19	Одеська	1,43	Миколаївська	2,14	Кіровоградська	1,45	Житомирська	2,29
Черкаська	1,41	Житомирська	2,03	Житомирська	1,3	Кіровоградська	1,83	Чернігівська	1,4	Полтавська	2,27
Житомирська	1,13	Хмельницька	1,82	Херсонська	0,75	Вінницька	1,77	Рівненська	1,23	Херсонська	2,04
Херсонська	0,94	Вінницька	1,58	Чернігівська	0,56	Хмельницька	1,46	Вінницька	1,21	Рівненська	1,97
Тернопільська	0,88	Чернігівська	1,32	Вінницька	0,45	Чернівецька	0,94	Житомирська	0,89	Івано-Франківська	1,96
Чернігівська	0,87	Черкаська	1,29	Рівненська	0,44	Чернігівська	0,78	Херсонська	0,61	Кіровоградська	1,41
Івано-Франківська	0,84	Луганська	1,08	Чернівецька	0,34	Херсонська	0,68	Чернівецька	0,37	Черкаська	1,26
Вінницька	0,8	Рівненська	0,98	Сумська	н. д.	Черкаська	0,41	Сумська	н. д.	Чернівецька	0,81
Рівненська	0,48	Херсонська	0,92	Харківська	н. д.	Рівненська	0,2	Харківська	н. д.	Чернігівська	0,65
Чернівецька	0,36	Чернівецька	0,46	Черкаська	н. д.	Луганська	0,13	Черкаська	н. д.	Луганська	0,31

Джерело: розраховано автором за [5].

Натомість найбільшими експортерами машинобудівної продукції серед регіонів були області Західного регіону – Закарпатська (17,79% експорту у 2020 р.), Львівська (10,08%), а також Запорізька (10,04%) області. У Закарпатській і Львівській областях експортували переважно електричні машини та устаткування (93,54% і 86,89% експорту машинобудування областей відповідно), а у Запорізькій – реактори ядерні, котли, машини (78,17%).

Водночас імпортували продукцію машинобудування найбільше в Київську (14,67% експорту), Дніпропетровську (13,19%) і Львівську (8,99%) області. У Київській і Дніпропетровській областях переважав імпорт реакторів ядерних, котлів,

машин (36,72% і 39,05% імпорту машинобудування в регіонах відповідно), у Львівській – електричних машин і устаткування (38,59%).

Дисбаланс у регіональній структурі щодо виробництва, експорту та імпорту продукції машинобудування можна пояснити тим, що значна частина експортованої продукції цього сегмента промисловості – це готова продукція з давальницької сировини (близько 45%) [6] і практично третина імпорту – давальницька сировина (близько 36%). Відповідно, у прикордонних областях Західного регіону переважало машинобудівне виробництво з давальницької сировини, що сприяло активізації експортно-імпортних операцій, а рівень реалізації залишався посереднім.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Слід врахувати, що машинобудування України складається з п'яти груп товарів (коди КВЕД 26-30), які об'єднують близько 70 видів продукції. Упродовж останніх років (2014-2019 рр.) найбільшу частку за структурою реалізованої продукції машинобудування займало виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (код за КВЕД 28) (33,13% реалізованої продукції машинобудування у 2019 р.). Серед товарів цієї групи, виробництво яких

було найбільш розвинуте в Україні, – насоси та циліндри гідравлічні, клапани для трубопроводу, котли, резервуари, промислові печі, фільтри для двигунів і окремі види сільськогосподарської техніки та обладнання та інше. Лідерські позиції за обсягом реалізованої продукції цього виду машинобудування (КВЕД 28) займали Донецька (17,15% у 2019 р.), Харківська (15,34%) і Дніпропетровська (11,12%) області (рис. 1).

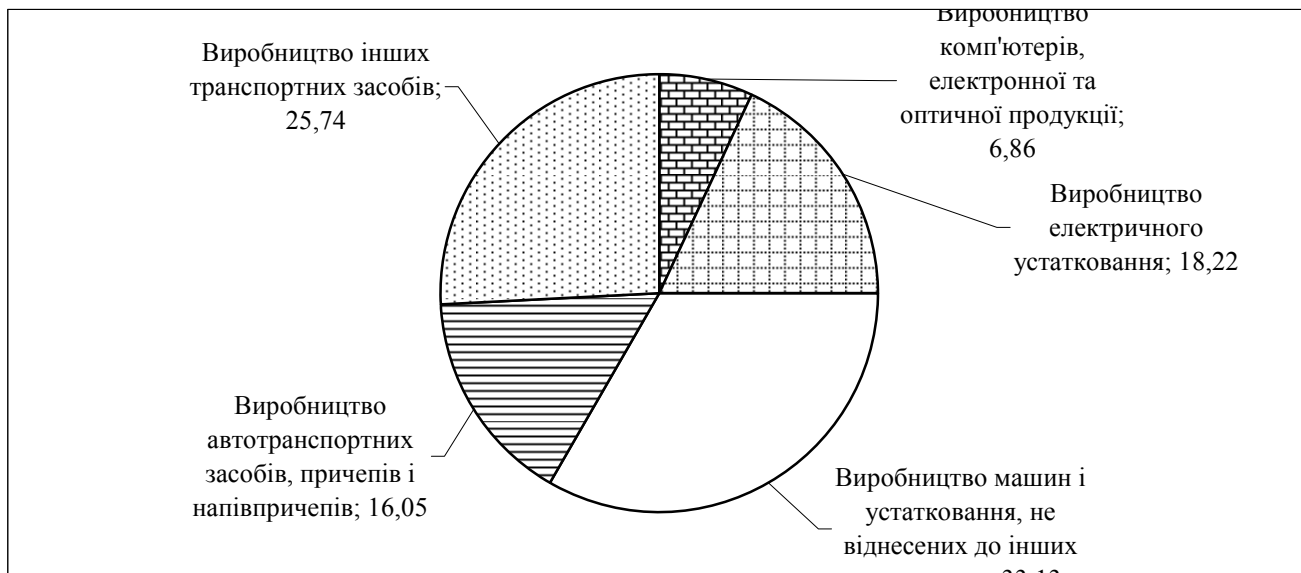

Рис. 1. Структура реалізованої промислової продукції у 2019 р. за видами машинобудівних виробництв, %
Джерело: побудовано автором за [5].

Практично четверту частину реалізованої продукції машинобудування в Україні становило виробництво інших транспортних засобів (код за КВЕД 30) (25,74% у 2019 р.). Серед товарів цієї групи, виробництво яких було найбільш розвинуте в Україні, – велосипеди, візки, тачки, надувні судна, залізничні вагони, човни та яхти, літаки та літальні апарати (до 2000 кг) та інше. Утім, виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (код за КВЕД 29) становило всього 16,05% машинобудування. Серед товарів цієї групи – засоби автотранспортні для перевезення 10 і більше осіб, засоби автотранспортні спеціального призначення інші цивільного використання, комплекти проводів для двигунів транспортних засобів, літальних апаратів, суден, гальма, глушники шуму, вихлопні труби, сидіння та інше оснащення для автотранспортних засобів. Лідерські позиції за обсягом реалізованої продукції цих видів машинобудування посідали Дніпропетровська (18,84%), Полтавська (13,39%) і Запорізька (12,25%) області.

Частка виробництва електричного устаткування в обсязі реалізованої продукції машинобудування (код за КВЕД 27) становила близько 18,22%. Серед товарів цієї групи, виробництво яких було найбільш розвинуте в Україні, – трансформатори, електродвигуни, акумулятори, запобіжники напруги,

вимикачі, лампи, світильники, проводи та інші електроприлади. Виробництво електричного устаткування зосереджене у Запорізькій (21,18%) та Харківській (15,69%) областях.

Найменшу частку машинобудування становило виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (код КВЕД 26) – близько 6,86% реалізованої продукції машинобудування. Серед товарів цієї групи, виробництво яких було найбільш розвинуте в Україні, – електронні схеми, термометри, гідрометри, лічильники (для рідини та для електроенергії) тощо. Лідерські позиції за обсягом реалізації комп'ютерів, електронної та оптичної продукції посідали Харківська (23,72%), Одеська (8,17%) та Київська (7,85%) області.

Регіональна структура машинобудування за видами виробництв за 2014-2019 рр. практично не змінилась, найбільш суттєві зміни спеціалізацій відбулись у п'яти областях: Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Київській і Миколаївській (табл. 2).

Структура машинобудування в регіонах України за видами діяльності

Регіон	2014 рік				2019 рік			
	26. Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	27. Виробництво електричного устаткування	28. Виробництво машин і устаткування, не віднесені до інших угруповань	29-30. Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	26. Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	27. Виробництво електричного устаткування	28. Виробництво машин і устаткування, не віднесені до інших угруповань	29-30. Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів
Вінницька обл.	18,77	32,66	41,42	7,14	9,83	36,41	33,41	20,35
Волинська обл.	1,57	2,92	47,31	48,19	н. д.	6,86	н. д.	59,16
Дніпропетровська обл.	1,88	17,23	31,42	49,47	1,68	11,62	29,32	57,38
Донецька обл.	0,40	29,23	62,64	7,74	0,20	8,20	75,78	15,82
Житомирська обл.	5,29	3,55	73,34	17,82	2,67	3,52	46,64	47,17
Закарпатська обл.	38,85	8,02	1,13	52,00	10,35	18,61	1,30	69,73
Запорізька обл.	4,21	28,69	10,10	56,99	4,04	33,98	20,44	41,54
Івано-Франківська обл.	3,56	50,95	22,39	23,10	1,43	45,88	4,87	47,82
Київська обл.	14,92	37,72	33,26	25,61	10,75	12,61	32,57	44,07
Кіровоградська обл.	15,39	16,48	65,04	3,09	н. д.	н. д.	59,64	1,43
Луганська обл.	13,54	0,82	3,97	81,67	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Львівська обл.	5,07	17,20	10,61	67,12	4,58	7,26	9,81	78,35
Миколаївська обл.	1,11	3,25	92,38	3,26	2,20	10,85	75,12	11,83
Одеська обл.	10,07	40,99	24,85	24,09	16,34	45,18	25,20	13,29
Полтавська обл.	1,11	5,40	20,25	73,24	1,21	3,64	22,79	72,36
Рівненська обл.	1,23	64,31	28,69	5,77	13,07	59,10	23,31	4,53
Сумська обл.	0,40	0,92	78,76	19,92	2,42	1,71	81,12	14,75
Тернопільська обл.	6,07	40,34	4,73	48,87	1,46	30,38	4,89	63,27
Харківська обл.	6,39	29,06	43,04	21,50	12,62	25,10	44,88	17,39
Херсонська обл.	1,72	43,23	28,00	27,04	н. д.	42,61	33,69	н. д.
Хмельницька обл.	14,16	62,56	11,84	11,43	12,45	50,86	15,67	21,02
Черкаська обл.	15,42	5,05	32,19	47,33	8,64	7,41	23,46	60,50
Чернівецька обл.	29,59	2,98	71,45	0,98	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.
Чернігівська обл.	18,52	18,09	27,71	35,68	7,21	17,15	30,58	45,06
Разом регіони	6,90	21,31	33,35	38,82	6,50	19,54	35,74	41,29

Джерело: розраховано автором за [5].

Можна узагальнити, що в областях Східного регіону функціонують фундаментальні для машинобудування виробництва з історією та традиціями (ДП ВО «Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова», АТ «Запорізький автомобілебудівний завод», ДП «Завод «Електроважмаш» та інші), для яких характерні сформовані виробничі потужності та високий потенціал розвитку. Натомість у прикордонних областях активно розвивається співпраця з міжнародними компаніями щодо виробництва на давальницькій основі або ж спільного виробництва чи інших форм співпраці (переважно виготовлення складових і деталей до машин та обладнання, кінцевий цикл виробництва яких – за кордоном). В обох випадках потенціал подальшого розвитку машинобудівних виробництв зростає, що позитивно для розвитку промисловості регіонів.

Висновки. Останніми роками виробництво та торгівля продукцією машинобудування в Україні характеризувались нестабільними тенденціями. Поряд з внутрішніми політико-економічними проблемами (військові дії, що призвели до втрати частини

виробничих потужностей, зниження інвестиційної привабливості, втрати російського ринку збуту тощо) за останній рік суттєво знизилась активність світової торгівлі (через запровадження обмежень, пов'язаних з COVID-19), що негативно вплинули на промисловий розвиток загалом, включно з машинобудуванням. Окрім цього, слід означити низку внутрішніх проблем, які стримують розвиток машинобудування.

На нашу думку, розвиток машинобудування в Україні в сучасних умовах вимагає вирішення таких основних проблем:

- низький рівень стимулювання інновацій і технологічного прогресу;
- висока частка виробництв з давальницької сировини;
- високий рівень залежності від імпорту продукції машинобудування.

Отже, ключовим фактором у забезпеченні розвитку машинобудівних виробництв і зростанні їх конкурентоздатності на зовнішньому ринку є стимулювання інновацій і технологічного прогресу. Вирішення цього завдання насамперед потребує збільшення державного фінансування науково-

дослідних інститутів, розроблення інвестиційних проєктів з інноваційно-технологічного оновлення окремих напрямів машинобудування (що сприятимуть залученню інвестиційних ресурсів), стимулювання спільних міжнародних проєктів (які позитивно впливатимуть на інноваційний прогрес вітчизняних машинобудівних виробництв). Окрім цього, доцільно розробити ефективний механізм пільгового довгострокового кредитування на модернізацію технологій і основних фондів у машинобудівному виробництві. Збільшення фінансування інновацій дозволить покращити якість продукції машинобудування – відповідно до вимог внутрішнього та світового попиту.

Питання високої частки виробництв на давальницькій основі (зокрема у прикордонних областях України) можна розглядати з позитивної та негативної сторін: функціонування таких виробництв забезпечує соціально-економічний ефект для країни (робочі місця, сплата податків та інше). Водночас таке виробництво – це посередник у створенні кінцевої продукції (доданої вартості). Відповідно, слід створювати чи оновлювати виробничі потужності з повним циклом виробництва, одночасно забезпечуючи розвиток вітчизняних сировинних виробництв для машинобудування.

Виконання означених завдань стимулюватиме загальний розвиток машинобудування, що зменшить залежність від імпортової продукції цього сегмента промисловості. Водночас доцільно застосовувати інструменти державного впливу щодо захисту прав вітчизняних виробників. Наприклад, обмеження та подорожчання імпорту продукції машинобудування дозволить українським виробникам зміцнити позиції на внутрішньому ринку.

Список використаних джерел

1. Пігуль Н. Г., Пігуль Є. І. Сучасний стан та перспективи розвитку машинобудівного комплексу України. *Економіка та суспільство*. 2018. № 15. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/68.pdf
2. Соколова Л. В. Сучасний стан машинобудування і тенденції його розвитку за умов незбалансованої економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.5>
3. Алексеева Т. І., Лиманюк Ю. С., Щиголева А. В. Формування стратегії зміцнення конкурентної позиції машинобудівних підприємств Харківського регіону. *Інноваційна економіка*. 2017. № 1-2(67). С. 71-77.
4. Кулініч Т. В., Повар О. С. Тенденції інноваційного розвитку виробників комплектуючих для автотранспортних засобів у західному регіоні України. *Грааль науки*. 2021. № 1. С. 98-101.

5. *Державна служба статистики України*: сайт. 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. *Зовнішня торгівля України*: стат. зб. К.: Державна служба статистики України, 2020. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/06/Zov_torg.pdf

References

1. Pihul, N., H., & Pihul, Ye. I. (2018). Suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku mashynobudivnoho kompleksu Ukrayiny [The current state and prospects of development of the machine-building complex of Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 15. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/68.pdf [in Ukrainian].
2. Sokolova, L. V. (2019). Suchasnyy stan mashynobuduvannya Ukrayiny ta tendentsiyi yoho rozvytku za umov nezbalansovanoi ekonomiky [The current state of machine building in Ukraine and trends in its development in an unbalanced economy]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.5> [in Ukrainian].
3. Alyeksyejeva, T. I., Lymanyuk, Yu. S., & Shchyholjeva, A. V. (2017). Formuvannya stratehiyi zmitsnennya konkurentnoi pozytsiyi mashynobudivnykh pidpryyemstv kharkivs'koho rehionu [Formation of a strategy to strengthen the competitive position of machine-building enterprises in the Kharkiv region]. *Innovatsiyna ekonomika – Innovative Economics*, 1-2(67), 71-77. [in Ukrainian].
4. Kulynich, T. V., & Povar, O. S. (2021). Tendentsiyi innovatsiynoho rozvytku vyrobnykiv komplektuyuchykh dlya avtotransportnykh zasobiv u zakhidnomu rehioni Ukrayiny [Trends in innovative development of manufacturers of components for motor vehicles in the western region of Ukraine]. *Hraal' nauky – Grail of Science*, 1, 98-101. [in Ukrainian].
5. *State Statistics Service of Ukraine*: Website (2020). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
6. *Zovnishnya torhivlya Ukrayiny [Foreign trade of Ukraine]*: Statistical publication (2020). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/06/Zov_torg.pdf [in Ukrainian].

Статтю підготовлено в рамках виконання відомчої теми «Наукові засади структурної трансформації промислового сектора економіки регіонів України» (ДР № 0120U002104).

Надійшло 25.01.2021 р.